

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa lapsen oikeuksista poikkeusoloissa

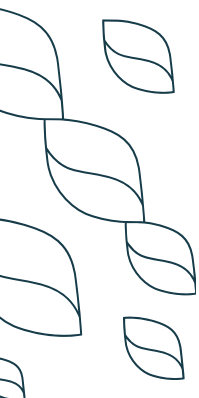
Covid-19-pandemiasta johtuvat toimenpiteet ovat jo vuoden ajan rajoittaneet lasten ja nuorten perusoikeuksia. Lasten oikeuksia muun muassa koulutukseen, sosiaalisiin suhteisiin, kulttuuriin ja virkistytymiseen on supistettu. Myös lasten oikeudet ehkäisevään terveydenhuoltoon ja turvallisuuteen ovat kaventuneet. Väkivalta, päihteet ja mielenterveyden ongelmat ovat herättäneet kasvavaa huolta. Tämän vuoksi on arvioitava, mitkä lapsiin ja nuoriin kohdistuvat rajoitukset ovat välttämättömiä.

Lapsen etu on otettava huomioon myös poikkeusolojen päätöksenteossa

Covid-19-pandemia on pakottanut valtioneuvostoa, aluehallintoa ja kuntia tekemään päätöksiä nopeassa tahdissa. Kiireessä päätösten vaikutukset jäävät herkästi arvioimatta. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että Suomen on noudatettava YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Sopimuksen mukaan kaikissa hallintoviranomaisten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Poikkeustilanteet eivät vähennä lapsen edun arvioinnin merkitystä, vaan päinvastoin tekevät sen entistä tärkeämmäksi. Lasten oikeuksia ei tule kaventaa yhtään enempää kuin on välttämätöntä. Virus muodostaa lapsille vähäisemmän vakavan riskin kuin muille väestöryhmille, ja kouluista tai harrastuksista on jäljitetty hyvin vähän tartuntaketjuja. Silti lasten ja nuorten oikeutta lähiopetukseen on voimakkaasti rajoitettu.

"Esimerkiksi etäopetukseen siirtymistä on joissakin kunnissa perusteltu viruksen jäljitystoimien ruuhkautumisella. Lasten sivistyksellisiä oikeuksia rajoitetaan siksi, ettei tätä ehkäisevää toimintaa ole resursoitu riittävästi. Lapsen oikeuksien rajoittamisen tulisi olla viimesijainen keino tilanteen korjaamiseksi", lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen toteaa.

Useiden lasten ja nuorten tilanne on kriisiytynyt

YK:n lapsen oikeuksien komitea varoitti jo vuosi sitten, että pandemian vuoksi tehdyt rajoitustoimet uhkaavat lasten fyysistä, emotionaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Vuoden kuluessa julkaistuissa lukuisissa selvityksissä ilmenee, että poikkeuksellinen vuosi on syventänyt lasten välistä eriarvoisuutta ja kohdistunut erityisen vahingollisesti jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. Tällaisia lapsia ovat esimerkiksi vammaiset lapset sekä lapset, jotka eivät saa kotoaan riittävää tukea.

Useissa perheissä vanhempien jaksaminen on koetuksella, tilat ovat ahtaita ja talous on kireä. Päihteidenkäyttö, mielenterveyden häiriöt ja väkivalta ovat valitettavan tavallisia ongelmia, ja poikkeukselliset ajat voivat kärjistä niitä entisestään. Tämänhetkinen tilanne rasittaa myös lapsia ja nuoria, joiden kasvuoloissa ei ole rasitteita. Moni lapsi ja nuori kokee turhautumisen, väsymisen ja näköalattomuuden tunteita. Jo ennen pandemiaa lasten ja nuorten psyykinen pahoinvointi on herättänyt huolta, jota poikkeuksellinen aika nyt syventää.

”Kavereiden seura, harrastukset ja esimerkiksi vapaa liikkuminen ovat lasten ja nuorten kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Lapselle vuoden aika vastaa kokemuksellisesti useaa vuotta aikuisen elämästä”, muistuttaa Pekkarinen.

Lasten, nuorten ja perheiden tuki on turvattava

Ammattilaiset ovat varoittaneet ehkäisevän terveydenhuollon ja etenkin mielenterveyspalvelujen ruuhkautumisesta. Lisäksi moni suomalaislapsi tarvitsee yhteiskunnan suojelua väkivallalta ja kaltoinkohtelulta. Lastensuojelun tarve on useissa kunnissa lisääntynyt.

”Suomalaisen perheen ympärillä on normaalisti vahva hyvinvointiyhteiskunnan tukiverkko. Nyt tämän tukiverkon muoto on muuttunut ja osa lapsista jää vaille tukea”, kuvailee Pekkarinen.

Pekkarinen muistuttaa kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden yhteistyön merkityksestä. On tärkeää, että vanhemmat ovat tietoisia tarjolla olevasta avusta, mutta yhtä tärkeää on huolehtia lasten ja nuorten tiedonsaannista. Lapsille ja

nuorille on kohdistettava tietoa myös suoraan päätöksentekijöiltä, eikä ainoastaan koulun ja vanhempien kautta.

Lapsen oikeudet sitovat valtiota, mutta arki rakentuu meistä ihmisistä. ”Jokaisen vastuulla on toimia, mikäli havaitsee apua tarvitsevan lapsen tai nuoren”, muistuttaa Pekkarinen.

Jyväskylässä 4.3.2021

Elina Pekkarinen

Lapsiasiavaltuutettu

p. 0295 666 858

elina.pekkarinen@oikeus.fi

